

Francija poslala letalce na ozemlje ob španski meji

jačila je stražo, da prepreči letalske napade na obmejna mesta. Odpor proti Italijanom in Nemcem v fašistični Španiji. Štirje mornarji ubiti v letalskem napadu na angleški tovorni parnik. Lojalisti ustavili prodiranje rebelev v vzhodni Španiji

PARIZ, 6. jun. — Bombna letala iz Španije so se danes pojavila nad francoskim območjem, toda francoski protiletalski topovi so jih kmalu spali nazaj. Francoski uradniki niso ugotovili identitete letal, ki so se vračali v Španijo. Premier Daladier je odletel na območje, ki je bil inženirski, da se bomba letala spali nazaj nad francoskim območjem, v spremstvu generala Julesa Decampa, načelnika madnega štaba.

PARIZ, 6. jun. — Premier Edouard Daladier je po napadu na območje poslala letalce na območje z instrukcijami, naj strelijo na vsako tuje letalo, ki se bližja nad francoskim območjem. Verjajmo letalski napad na letališče Orly in Orgeix je razkačil francoske avtoritete. Ta je bil drugi v zadnjih tednih. Na letališču so bili francoski letalci napadli z bombami francoske območje mesto Cerbere. Francoski so bili takrat ranjeni in več hiš porušeni.

V Parizu domnevajo, da sta letala iz Nemčije, ki hočeta razviti španske lojaliste na ko, odgovorni za letalske napade na nevarna mesta. Tu so, da celo španski fašističniki obsojajo brutalno pobijo civiliste. List Intransigent piše, da je general Franco vrhovni poveljnik španske letalske armade, poslal proti Rim in Berlin proti novi fašistični kampanji, bombardiranje španskih območjih mest pobijanju civilistov.

Bayonne, Francija, 6. jun. — Poročilo iz fašističnih virov se, da je general Franco sklenil, da se izvede napad na letališče v Zaragozi in Malagi. Seje se udeležila poleg drugih letalskih generala Gonzalo de Arana in Jose Moscardo. Poročilo dostavlja, da je bilo več letalov aretiranih po bitki z letalci.

Rebeli pravijo, da so bile prave med Italijani in fašističniki, ki so potrdili tudi potniki, ki prihajajo iz Gibraltara. "Diktatorski nastopi Italijanov in Nemcev so postali neznosni in španski fašisti prevladujejo, da bodo Nemci in Italijani obdržali militarni nadzor nad Španijo, ko bo cilna vojna končana," so izjavili potniki.

Barcelona, 6. jun. — Uradno poročilo se glasi, da so bili štirje angleški mornarji ubiti, ko so fašistični letalci napadli angleški tovorni ladjo Maryad z območja, ko se je nahajala v bližini Alicante, španskega pristaniškega mesta.

Madrid, 6. jun. — Lojalisti so ubili dva italijanska letalca, ki sta se po pomoti spustila na letališče v Guadalajari. (Dolje na 3. strani.)

Slovaški kmetje zahtevajo avtonomijo

Proslava obletnice ustanovitve socialistične stranke

Bratislava, Čehoslovaška, 6. jun. — Slovaški kmetje so v zvezi s pohodom po ulicah tega mesta zahtevali avtonomijo. Pohod je sledil konvenciji slovaške klerikalne stranke, katere vodja je duhovnik Andreas Hlinka. Ta je v svojem govoru na shodu, ki se je vršil na trgu pred mestnim gledališčem, izjavil, da Slovaki ne bodo mirovali, dokler ne izvojujejo avtonomije v okviru češke republike.

Praga, 6. jun. — Češka socialistična stranka je večer praznovala 60-letnico svoje ustanovitve. Proslave so bile v kontrastu z demonstracijami slovaške klerikalne stranke v Bratislavi. Edvard Beneš, predsednik čehoslovaške republike, se je udeležil proslave in opazoval paradno, v kateri je korakalo 100.000 članov socialistične stranke.

"Ako danes stojimo pred svetom kot trdna in močna politična enota, se moramo za to zahvaliti generaciji pionirjev, ki je vzgojila ljudstvo politično v preteklosti," je rekel Beneš v svojem govoru.

Thomas ne sme govoriti v Newarku

Vodja socialistov napaden s klopotci

Newark, N. J., 6. jun. — Mestni komisar Joseph Byrne je dejal, da Norman Thomas, vodja ameriških socialistov, ne bo doblil dovoljenja, da nastopi in govori na uličnem shodu v tem mestu.

Thomas je bil napaden s klopotci zadnjo soboto, ko je skušal govoriti na uličnem shodu v Newarku. Zdaj je poslal telegram županu M. C. Ellensteinu, v katerem zahteva garancijo glede protekcije, ker namerava ponovno priti v mesto, da govori na shodu.

Byrne pravi v svoji izjavi, "da je njegovo mnenje z ozirom, kar se je zgodilo, ko je hotel Thomas govoriti na shodu zadnjo soboto, to, da je v interesu miru, če Thomas ne napravi nadaljnega poskusa, da bi govoril v Newarku."

Apel angleške vlade na Ameriko

London, 6. jun. — Angleška vlada je večer apelirala na Ameriko, naj sodeluje z njo pri formiranju nevtralne komisije, ki naj bi šla v Španijo, da ugotovi, ali so navali fašističnih letalcev na španska mesta militarni ali politični. Anglija hoče sodelovanjem Amerike omejiti pobijanje neoborojenih španskih civilnih vojni. Norveška in Švedska sta bili tudi povabljeni, naj kooperirata z Anglijo v preiskavi.

Francoska republika ni osamljena

Izjava ministrskega predsednika

Lyons, Francija, 6. jun. — Premier Edouard Daladier je v svojem govoru opozoril svet, da Francija ni osamljena v svojih naporih in borbi proti sili, ki hoče postati sodnik v človeških odnosih. Daladier je govoril pred veliko množico ob priliki odkritja spomenika onim, ki so umrli pri opravljanju zdravstvenih služb v zadnji svetovni vojni.

"Zanašamo se na zmernost, duh in spravnost ljudstev, ki nam bodo pomagala pri reševanju obstoječih težav in problemov," je rekel premier. "Računamo tudi z našo silo, da obvarujemo Evropo pred nasiljem. Mi nismo izolirani, temveč imamo zaveznike, ki nas bodo podpirali."

Daladier je imel v mislih Anglijo, zaveznico Francije, in Ameriko. Ameriški državni tajnik Hull je zadnji petek obsodil politiko oborožene pesti in izjavil, da bo Amerika podpirala one države, ki branijo mednarodne zakone in človečanske pravice.

Krznarji izvojevali višje mezde

Dolga stavka končana z zmago delavcev

New York, (FP) — Petnajst tednov trajajoča stavka 15.000 krznarskih delavcev je bila končana, ko so firme podpisale pogodbo z mednarodno unijo, katere veljavnost poteče čez tri leta.

Nova pogodba določa zvišanje plače \$2 do \$6 na teden. Poleg tega bo zvišana za isto vsoto vsako leto, kar pomeni, da bodo letni dohodki delavcev porastli \$5.000.000. Doba stalne zaposlenosti je bila podaljšana na devet mesecev, toda sedanjí delovni teden 35 ur ostane.

Neka provizija govori, da ne sme noben podjetnik pošiljati koš firmi, ki se zaplete v konflikt z delavci. Uvoz koš iz Nemčije je tudi prepovedan.

Stavka se je pričela z izprtjem, poravnana pa je bila s posredovanjem posebnega odbora, kateremu je načeloval dr. Paul Abelson. Krznarski delavci so soglasno odobrili novo pogodbo.

Bitka med banditi in kmeti v Mehiki

Mexico City, 6. jun. — Poročilo iz Celaye, država Guanajuata, se glasi, da je bilo pet banditov ubitih v bitki s kmeti v La Noriaju.

ČEZ TISOČ ŽRTEV LETALSKEGA NAPADA NA KANTON

Japonci ignorirali protest Amerike in Anglije

KITAJSKA OBRAMBA SE KRHA

Hongkong, 6. jun. — Japonska bojna letala so danes ponovno napadla Kanton, glavno mesto južne Kitajske. Petdeset letal je metalo bombe na mesto, ki so ubile desetine ljudi. Ta je bil tretji napad iz zraka na Kanton v zadnjih dneh. Tu sodijo, da so japonske bombe ubile čez tisoč ljudi in ranile okrog 3000 drugih v navalih na to mesto.

Tarča zadnjega napada so bila vladna poslopja, železniške postaje in električne centrale. Šest bomb je treščilo na železniško postajo v Wongšu in jo deloma uničilo. Bombe so pretrgale v nekaterih krajih tudi progo Kanton-Kowloon železnice. Ena bomba je padla v bližini univerze in napravila 30 čevljev globoko luknjo.

Vse bolnišnice so natrpene z ranjenci. Priče so opisale strahotne prizore po bombardiranju iz zraka. Na cestah so ležali kupi mrličev in ranjencev, med temi mnogo žensk in otrok. Amerika in Anglija sta zadnji teden protestirali proti bombardiranju Kantona, toda japonski militaristi so protest ignorirali.

Šanghaj, 6. jun. — Sem dospela poročila iz Hankova pravijo, da je bil odpor kitajske armade na fronti ob lunghajski železnici v centralni Kitajski zlomljen in da so se kitajske čete pričele umikati. Neka vest se glasi, da so Japonci okupirali Kaifeng, strateško kitajsko mesto na tej fronti. Japonske vojaške avtoritete napovedujejo, da bodo njihove čete zasedle Čengčov, kjer se lunghajska železnica spaja z železnico Peking-Hankov, v prihodnjih 24 urah.

Sovjetska policija prišla štiri vohunke

Moskva, 6. jun. — Sovjetska policija je pričela obračati pozornost na ženske, ki delujejo kot saboterke in špijone. V Leningradu je bila aretirana neka zobozdravnica, ki je vohunila v interesu neke tuje države. Obsojena je bila na "zaslužno kazno", kar je najhujša smrt. Obsojeni str bili še dve ženski v Leningradu in od teh je ena dobila sedem let zapora. V Novosibirsku so pa obsodili v petletni zapor Jekaterino Zarezovo, ki je pet let nosila moško obleko in nastopala kot "velik revolucionar."

Peticija jeklarske družbe zavržena

Odlok delavskega odbora ostane v veljavi

Chicago, 6. jun. — Federalno okrožno sodišče je zavržlo petico Inland Steel Co., naj razveljavi odlok federalnega delavskega odbora, ki je bil podan 6. aprila.

Delavski odbor je takrat odredil, da mora jeklarska kompanija priznati jeklarsko unijo, včlanjeno v Odboru za industrijsko organizacijo, kot predstavnik vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih in podpisati pogodbo z njo.

Freud dobil zavetje v Angliji

Ameriški poslanik pozdravil židovskega učenjaka

Pariz, 6. jun. — Dr. Sigmund Freud, svetovnoznani židovski učenjak in oče psihoanalize, se je večer ustavil v Parizu na svojem potovanju z Dunaja v London, kjer bo dobil zavetje pred naciji, da bo lahko nadaljeval s svojim delom. Freud je star 82 let in je živel na Dunaju od mladih let.

William C. Bullitt, ameriški poslanik v Franciji, je bil med prvimi, ki so pozdravili židovskega učenjaka, ko je izstopil iz vlaka v Parizu. Freud je bil presenečen, ko ga je poslanik pozdravil kot učenjaka svetovnega slovesa. "Gledam naprej na življenje z mojimi dijaki, knjigami in študijami v Londonu," je dejal Freud. "Ljubim sem Dunaj, toda ta je ostal zadaj."

Po Hitlerjevi okupaciji Avstrije je bil Freud predmet ostrih napadov v nacističnem tisku. "Freudova šola na Dunaju je bila središče agitacije proti Nemčiji pod prejšnjim režimom," je zapisal list Voelkischer Beobachter, uradno nacistično glasilo, ko je učenjak odpotoval iz Avstrije. Dostavil je, da so židovski zdravniki na Dunaju pred priključitvijo Avstrije k Nemčiji bojkotirali v Nemčiji izdelana zdravila, čeprav niso mogli dobiti nadomestil.

Španski lojalisti prodali srebro Ameriki

Franko zdaj toži rezervno banko v New Yorku

New York, 6. jun. — Tukajšnja federalna rezervna banka je pred nekaj dnevi kupila od španske ljudske vlade v Barceloni 186 ton srebra v vrednosti \$2.150.000. Srebro je bilo plačano po običajni ceni 43 centov funt kot ameriška vlada plačuje za to kovino iz inozemstva.

Takoj nato pa so odvetniki Frankove španske "vlade" v Burgozu vložili tožbo pri federalnem sodišču v New Yorku zahtevajoč od imenovane banke, da špansko srebro izplača Franku. Obtožnica se glasi, da je srebro bilo lastnina španske državne banke, do katere pa španska lojalistična vlada nima nobene pravice. Uradniki rezervne banke so izjavili, da za enkrat se ne bodo ozirali na Frankovo zahtevo.

Italijansko letalo padlo; štirje mrtvi

Ferrara, Italija, 6. jun. — Italijansko vojaško letalo je v soboto padlo tu na tla v plamenu. Štirje mošje v letalu so bili mrtvi.

DELAVCI OD-KLANJAJO IGRO GOODRICH CO.

Družba jim hoče naložiti svoje špekulacijske izgube

POSLEDICE NESPO-SOBNE UPRAVE

Akron, O. — (FP) — Delavci pri veliki kavčukarski družbi Goodrich Co. odklanjajo posledice njenega slabega gospodarstva. Ker jim je družba na vsak način hotela viliti znižanje mezd in poslabšanje delovnih razmer, češ, da je lani naredila izgubo, so 20. maja enostavno zastavkali.

Glavni povod za stavko je bila sicer kršitev starostnih pravic, odprava plačanih počitnic in zavlačevanje reševanja pritožb, toda družba še dalje insistira na znižanje plač. Ko je bilo to vprašanje delavcem predloženo, so se v ogromni večini izrekli proti redukcijam, naker je družba hlastnila po drugem kosu mesa in enostavno odpravila plačane počitnice in starostne pravice.

Družba trdi, da ne more konkurirati z drugimi kavčukarskimi kompanijami. Svoje finančno poročilo za leto 1937 je izdelala tako, da izkazuje \$878.680 deficita. Od delavcev zahteva večje koncesije in strah, da bo v drugem slučaju pa preselila produkcijo v druga mesta, "kjer je delavstvo cenejše". S premeščitvijo svojih tovarn groze periodično tudi druge kavčukarske kompanije in je to v Akronu že staro strašilo in bluff, odkar so se delavci organizirali.

Deficit Goodrich Co. je več ali manj umetna stvar. V svojem letnem poročilu ga izkazuje, ker je reducirala svoj inventar, veliko zalogo surovega kavčuka in drugega materiala, katerega je bila nakupila kot posledica špekulacije ob času, ko so bile cene na višku. Pri izdelavi letnega poročila je ta material ocenila po tekočih tržnih cenah, ki so seveda nižje. Če bi tega ne bila storila, kar tudi ni storila nobena druga kavčukarska firma, bi bilo faktno izkazovalo \$4.774.355 profita za leto 1937, kar znese 41%.

Delavci pravijo, da odklanjajo posledice njenega slabega gospodarstva. Radi njenih špekulacij naj jih nosi sama. Znižanje plač pri tej družbi pobija v svojem poročilu tudi dr. A. F. Hinrichs, gospodarski veščak zveznega delavskega departmanta, ki je nedavno proučil položaj te družbe. Pravi, da je za njeno slabo gospodarstvo odgovorna slaba uprava. In nadalje, da bi redukciji mezd pri tej družbi sledile tudi redukcije pri drugih kavčukarskih firmah.

Kot že večkrat prej, so delavci tudi to pot odbili napad družbe z militantno akcijo. Tudi so niso dali provocirati mestni policiji, ki je iskala provokacij za krvavo pokolje. Pred solidno delavsko fronto se je družba po nekaj dneh stavke podala in priznala skoraj vse zahteve.

Vodja železničarjev napoveduje stavko

Chicago, 6. jun. — A. F. Whitney, predsednik bratovščine železniških spremnikov, je dejal v svojem govoru pred člani te organizacije, da bo izbruhnila stavka, če bodo mezde znižane 15 odstotkov. Znižanje je odobrila federalna obrtna komisija in ima stopiti v veljavo 1. julija. "Našo zadevo bomo predložili komisiji in ji dokazali, kdo je odgovoren za zapravljanje denarja železniških kompanij," je dejal Whitney. "Ako bomo zavrnjeni, bo oklicana stavka."

Sekcija razstave mednarodnega razstava v Cincinnatiju, O.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODA

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in zbirna društva (inven. Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Indianapolis \$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$8.50 per year.

Črna ulazna po doprinosu. Rokopisni doprinosi in narodni glasnik ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (arhiv, zgodovina, književnost, umetnost, itd.) se vrnejo pošiljatelju in v skladu s tem se vrnejo pošiljatelju.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of commercial nature and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Headed as you, has been with a Union

PROSVETA

5657-58 So. LaSalle Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglepisu na primer (April 30, 1928), poleg vsakega imena na naslovni strani, da vam je o tem datumu podatka na voljo. Ponovite jo priloženo, da se vam list ne utavi.

Jersey City

Zupan Frank Hague v Jersey Cityju, ki je začasno zatrl civilne svobodščine v svoji občini, ni samo demokrat politično in podpredsednik osrednjega odbora oficijelne demokratske stranke v Združenih državah, temveč je tudi katoličan in odlični odbornik mnogih katoliških organizacij.

Tega nočejo javno povedati razni križarji, ki pod krinko demokracije in civilnih svobodščin delajo danes največjo zmešnjavo v Ameriki in dajejo nazadnjakom, kakršni je Hague, prevetvo za lokalno posnemanje evropskih fašistov.

Earl Browder, komunistični voditelj, je na zboru svoje stranke v New Yorku pred nekaj dnevi pozival katoličane v Ameriki, naj stopijo v komunistično "ljudsko fronto", katere se sama postavlja za čuvarja in branitelja ameriške demokracije. Browder je opozoril ameriške katoličane na položaj, v katerem se nahajajo katoličani v Nemčiji pod Hitlerjevim režimom. Browder seveda ni povedal—in danes bo strastno tajil—da so do tistega položaja v Nemčiji v precejšnji meri pomogli tudi nemški komunisti, ki so za časa koalicijske vlade, v kateri so bili demokracije, katoliški centristi in socialisti—dosledno pobijali to vlado s Hitlerjevimi naciji vred!

Ameriški komunistični voditelji se zgražajo nad županom Haguejem v Jersey Cityju, lotočasno pa vabijo katoličane s Haguejem vred v svojo fronto. Takšnih absurdnosti še ni počela nobena politična propalica v zgodovini Amerike! In baš to akrobatsko početje jih razkriva, da je njihovo zgražanje nad županom Haguejem licemersko.

Katoliški deklaratorji so že sto in stokrat demonstrirali, da so za demokracijo samo na lun—ne pa tam, kjer imajo oni kakšno moč in oblast. Prav tako demonstrirajo komunistični deklaratorji, ki so za demokracijo povsod—samo tam ne, kjer imajo oni moč in oblast.

Županu Hagueju je vsakdo, ki zahteva civilno svobodo v Jersey Cityju, komunist—dočim je komunistom Stalinove znamenje vsakdo, ki zahteva civilno svobodo v Moskvi—fašist, ki mora takoj dobiti kroglo v arce...

Železniška kriza

Železniške družbe v Združenih državah bi radi usilile železničarjem znižanje plač za petnajst odstotkov, toda bratovščine (unije) železničarjev, ki so samostojne, so zaprele v stavko po vseh ameriških železnicah, če bodo magnetne železnice vztrajali pri svojem odloku.

Istčasno so magnetne železnice apelirali na kongres za nujno federalno finančno pomoč in v tem apelu so razkrili naravno bankrotno stanje železnice. Kongresni krogi so pripravljali ugoditi železniškim družbam, vendar je mnogo progresivnih kongresnikov in senatorjev izjavilo, da so proti finančni pomoči, če železniške družbe ne umaknejo odloka o znižanju plač železničarjem.

Jokanje železniških magnetov, da je medzna redukcija absolutno potrebna, če nočejo železniške družbe bankrotirati, je gola hinavščina. Družbe se vedno plačujejo obresti od dolžnic in baš na te obilnice se najbolj skilleujejo. Če mu družbe ne hranijo na tem koncu z znižanjem obresti na dolžnice? Zakaj bi morali baš železničarji trpeti, ki so dovolj nizko plačani? Mar so bondi železniških družb bolj sakrosanktni kakor je eksistenca nameščencev?

Poznamo to igro. Kapital ameriških železnic—kolikor ni v tem kapitalu napihnjene vrednosti v obliki zvođenih papirjev—je večina investiran pri zavarovalnih družbah, katere zahtevajo redne obresti, da same ne izgube solventnosti. Ameriške železnice so res na robu bankrota baš zaradi tega, ker so še desetletja upravljane v interesu največjih izkoriščačev. In to polomijo naj zdej podpirajo železničarji z nižjo plačo samo zato, da lastniki dolžnic ne izgube rednih obresti!

Edina odpora za bankrotirane železnice je, da jih prevzame federalna vlada in izplača družbe po aktualni vrednosti. To bi se moralo že davno zgoditi. Nikjer na svetu ni takšne potratnosti kapitala in takšne anarhije v železniškem prometu kakor je baš v Združenih državah. Vse kaže, da so baroni železnice zdej doigrali.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Doba naših obletanj

Johnstown, Pa. — Smo v dobi obhajanja obletnih raznih društev. In da je pri nas društveno življenje že precej staro, kažejo obletnice na primer društva Sv. Alojzija št. 36 JSKJ, ki je obhajalo 29. maja 36-letnico svojega obstanka, ravno isti dan kot je društvo Triglav št. 82 SNPJ proslavljalo svoje 30-letnico. V West Newtonu je Slovenski Dom obhajal 20-letnico, v Moon Runu društvo št. 88 SNPJ svojo 30-letnico itd. V Johnstownu imamo še dve društvi SNPJ, ki sta že slavili svoje 30-letnice, in sicer št. 44 in št. 3. Ta številka jasno pove, da je to društvo sodelovalo pri zibelki SNPJ, katere je danes največja slovenska podpora organizacija na svetu. Je najbolj popularna in poznana med rojaki od vzhoda do zahoda, od juga in severa po širni Ameriki kot organizacija polne demokracije, kjer se človek svobodno giblje glede verskega ali političnega, vprašanja v duhu napredka delavskega bojazne.

Da se povrnem k slavjam, katerih sem se udeležil. Društvo št. 82 je proslavljalo svojo 30-letnico v Slov. Del. Domu na Moxhamu, cigar poslopje je so lastnina tega društva. Na proslavo je prišel tudi br. Math Petrovich, predsednik gospodarskega odbora SNPJ, ki je bil glavni govornik. On je poljudno razložil dolžnosti, pravice in koristi, ki jih imajo člani SNPJ. Za svoj govor je bil napačen za burnim odobravanjem. Govor moje malenkosti je bil osredotočen le bolj zgodovinskim podatkom društvenega življa v tem okrožju, ker sem istega spremljal vse skozi moje tridesetletne dobe bivanja v tem kraju. Torej sem tudi jaz obenem obhajal svojo lastno 30-letnico, ki pa za mene in moje družino na noben način ni bila prosperitetna.

Pri slavnosti je sodelovalo domače pevsko društvo Jugoslavija, katero šteje okrog 35 pevskih moči, skoro povsem iz mlajše generacije. Posebno se odlikuje dekleta, ki so se petja tesno oklenile. Pevec so pod vodstvom Annie Potokarjeve pripevali dve pesmi s precej dobrim uspehom in izgovarjavo slovensčine, v kolikor se jo more pričakovati v začetku od tu rojene mladine, namreč Aljaževsko skladbo "Ne zveni mi" in Al. Forsterjevo "Stražo ob Adriji". Ta zbor obeta priti še do oddilnosti, ako bo vztrajen. Tamburaški zbor pod Koprivim vodstvom je sodeloval pri programu s več koncertnimi komadi in pozneje sviral za ples. Mladi člani tega društva so si nadeli nalogo naučiti se igrati v slovenskem jeziku, katero so tudi zelo dobro izvršili, ako upoštevamo težko jezika, v katerem niso imeli šolske naobrazbe. Dali so nam na oder Molko-vo enodejanko "Med brati". Igrali so R. Chuchek, Raspetov, Johnnie Zupan, John Laushe, L. Tercek, Frances Lampert in Mary Kamnikar. Vloge so kot začetniki ne pričakovano dobro izvršili. Najbolj se je odlikoval Johnnie Zupan s čisto izgovarjavo in kretnjami, kot da pozna vse šege in navade iz starega kraja. Jaz bi toplo priporočal, da bi se ta mladina, ki je pokazala tako dobro voljo, udeleževala tudi pri petju, kjer ima zlato priljubljenost za večanje brez vsakih stroškov in bi se pravilno naučila čitanja in izgovarjanja jezika svojih staršev. Program je vodil br. Chuchek. Kot društveni tajnik je podal zgodovino društva, o smrtnih slučajih, ki jih je bilo v skupnem že 29 in trije iz otroškega oddelka, o prejemkih in izdatkih med društvom in jednoto, ter raznih drugih stvarih v razdobju 30-letnega obstanka. Število članstva v oddelku je bilo 200, ima pa društvo zelo močan mladinski oddelk, iz katerega črpa novi prirastek in nadomeška vrzeli, ki pogosto nastajajo v vrstah starejšega članstva v sled umrljivosti.

Odbor za to slavo je se mnogo trudil in skrbno pripravil vse, kar spada k taki prireditvi. Povabil je vse predsejnice so-

sednjih društev, kakih 9 po številu, toda odziv ni bil zadovoljiv. Niti od članstva tega društva ni bil tak kot bi moral biti. Ker poznam mnogo članstva tega društva, katerega sem bil tudi jaz član skoro 17 let, sem opazil, da se jih ni odzvalo mnogo. Sicer razumem, da je sedanja depresija marsikoga potisnila v kot, ampak ne vseh, ki se na to izgovarjajo. Niti ni potreben denar, v kolikor si nekateri domisljajo. Glavno je, da članstvo v takih slučajih prisostvuje in pokaže svojo bratsko ljubav do svojega društva. (Jaz mislim, da ne bo nikdo zameril tem vrsticam.) Vseeno sem prepričan, da je bila priredba še precej uspešna kljub temu, da se pri nas vedno dogaja, da na eden in isti dan prireja več društev svoje priredbe. Ta nedostatek bi se moral odpraviti, kar bi bilo vsem v korist.

V nedeljo, 29. maja, se je vršila konferenca zastopnikov društev, ki so vključena v okrožni federaciji SNPJ, v dvorani društva Zavedni Stajerc št. 289 v Tire Hillu. Prišli so zastopniki od 16 društev, in sicer po 2 od vsakega. Bilo je navzočih tudi več članov od različnih društev. Konferenca je sklenila, da se vrši skupni piknik dne 28. avgusta. Kraj in vzpored bo določil in objavil pripravljalni odbor. Sprejetih je bilo še več drugih važnih določb, kot za atletiko tukajšnje mladine, katere si želi svojo ligo; nadalje se pošlje resolucija kongresnemu odboru za osvoboditev Mooneyja protest proti ruvanju v vrstah članstva SNPJ in razne druge važnosti, ki se tičejo naših društev. Po seji je predaval br. Math Petrovich, ki je s svojim darom poživljal entuziazem navzočih za SNPJ. Po seji se je serviral brezplačen prihrizek v lepih novih društvenih gostilniških prostorih.

V ponedeljek, na praznik klanja grobov, sva se z br. Petrovichem in najinima boljšima polovicama podala v West Newton. Dospeli smo tja nekako ob eni uri popoldne. Kakor sem že enkrat prej omenil, je ta naselbina priljubljena zbirališče naših sobratov in rojakov daleč na okoli, posebno kadar se vrši kakšna slavnost. Letos je bila proslava 20-letnega obstanka njih Slov. Doma, kateri je res pravi okrasek ondote male naselbine, ki ji pravijo Dutchtown. Duša temu gibanju je sicer po letih že stari, a po duhu pa še vedno mladi Jože Zorko, kateremu pridno pomagajo vsi drugi pri izvedbi tako velikih in izredno zbranih priredb in programov. Letošnji je bil še posebej posrečen in menda je nadkrilil vse dosedanje. Ljudstvo je točno ob uri napolnilo dvorano, kjer je otvoril program Josip Zorko, nakar je domači pevski zbor Savica zapel "Delavski pozdrav". Za njim je nastopil pevski zbor Bled iz Libraryja ter podal tri pesmi, in

sicer: "Rožmarin", "Triglav" in "Majniku". Sledil mu je mladi Stanley Peuc, ki je v kratkem, a jedratem govoru v angleškem jeziku pojasnil pomen Doma mlajši generaciji in ji toplo priporočal, naj sledijo vzgledu svojih staršev, ki so jim oskrbeli ta lep hram, kjer naj se shajajo k poduku in izobrazbi v principu delavskih načel. Sledil je duet dveh mladih deklet, Steffe Zupanc in Glorije Maleski, ki sta ljubko zapeli "Planinsko". Sledil jima je peyski zbor Prešeren iz Pittsburgha, ki nam je podal celo vrsto pesmi, kot "Venček", "Igra Kolo" (hrvatsko) istotako "Cigan pobil ciganko" in težko skladbo "Slovanski brod" pokojnega Frana Gerbiča, ki zahteva močan zbor in mnogo vaj, kot na primer "Morje Adrijsko". Peli so jo v mešanem zboru in še precej dobro uspeji. Sledil je duet v slovenskem in angleškem jeziku; nam sta zapeli kakšni štiri pesmi mladi dekleti Elsie in Josephine Klun iz Pittsburgha. Dasi stari komaj 10 ali 11 let, imata že lepe in dovršene glasove. Ko sem jih poslušal, sem se spomnil tedaj še dveh mladih deklic v Clevelandu, namreč sestri Milavec. Klunove je spremljala na glasovir učiteljica mrs. Josephine Bukalič-May; ki podučuje vse tri zgoraj omenjene zборе. Moram priznati, da ima ta ženska jekleno voljo na tem polju in je že dosegla lep uspeh na kulturnem polju. Dati se ji mora ne samo priznanje, ampak vso oporo v njenem velikem delu.

Zopet se je pojavil na odru naš Math Petrovich in v lepem govoru naslikal polni dvorani delovanje naše odlične SNPJ. Podal je sliko idej, koristi in principov ter njene plemenitosti med našim delavskim slojem in bil burno nagrajen od publike. Sledila mu je zopet Savica z "V boji" in "Slovo", nakar se je pojavila mala, šestletna Režika Klun, sestra prejšnjih dveh, ki je brez vsake bojazni in v galantnem nastopu zapela pesmico "Kje je moja mama" ob spremljanju pian. Sledil je kvartet, v katerem smo videli zopet našega Zorkota kot 1. tenorja, R. Povirka, 2. tenor, Franka Zorkota (menda njegov sin) 1. bas in Ant. Vidigoy, 2. bas ter nam pojasnili, da "vejo za eno deklico", ki je sicer navadna pesem, vendar še vedno lepo doneča, nakar sem bil jaz pozvan, naj govorim o pomenu naših slovenskih domov v Ameriki. To sem po svoji zmožnosti izvršil—kakor, naj presojajo drugi. Zadnja točka je bila "Slovenec in Hrvat", v kateri so nastopili vsi trije pevski zbori—Prešeren, Bled in Savica—ki so dali polno veljavo tej pesmi, ki je kot nalašč sestavljena kot final takih večjih prireditev.

Kot sem omenil, je vse zbove in vse pevske točke vodila mrs. Bukalič-May, kar je že lep prispevek ene osebe k programu. Zbori pod njenim vodstvom so se od zadnjic, ko sem jih slisal, mnogo izboljšali. Med zbori je opaziti mlajšo, tu rojeno generacijo, ki krepko in z veseljem

Jane Smith, načelnica organizatoričnega odbora unije telefon-skih uslužbencev v New Yorku.

sodeluje. Če bo šlo tako naprej, bo naša slovenska beseda in govorica še dolgo živela. Za to je porok naša mladina, ki se je živo začela zanimati za lepoto domače kulturnosti v vseh ozirih. Pesimizem, da v teku par let bodo izginile naše tradicije in pesmi, ki smo jih prinesli iz starega kraja, se ne bo uresničil, vsaj ne tako kmalu.

Po programu, kot po navadi, smo šli nekateri v spodnje prostore, nekateri pa so ostali v vrhni dvorani, kjer se je oglašala godba znanih glasbenikov "Slovenian Aces", ki so daleč okrog poznani kot izvrstni godbeniki. Nekaj nas je prisostvovalo tudi baseballski tekmi med West-Newtončani in člani društva Flood City iz Johnstowna. Fantom od Flood City priporočam več večje, ako hočemo ugotoviti nasprotnike, kajti slednji so pokazali, da imajo mnogo več vaje.

Tako smo praznovali mi naše praznike in čas posvetili kulturnemu delu, brez katerega noben narod ne more napredovati in stati sovrstno v vrsti kulturnejših narodov.

Samo nekako 35 milj smo bili oddaljeni od Moon Runa, kjer se je vršila slavnost moonrunskega društva, kjer je bilo gotovo zbranega mnogo našega članstva. Tudi tja bi bili radi pohiteli, ampak ni bilo mogoče, ker radi obširnosti programa in splošnega slavlja nam čas ni dopuščal, zvečer pa se ni več izplačalo tja hoditi. Upam, da so tudi brez nas izborni izvršili svoje delo.

Dopis se je malo zavlekel, kajne, br. urednik? Le potrpi, saj tako vedno omenjaš, da smo skopji z gradivom, pa imej v enkratnem toliko več! Z bratskim pozdravom!

Andrej Vidrih, 1. gl. podpredsednik SNPJ.

Vesti iz vzhodnega Ohija

Bridgeport, O. — Slabi časi, nobenega dela, a polno priredb. Na 28. maja je bila svatba sestre moje žene. V nedeljo, 29. maja, smo imeli priredbo društva št. 13, na kateri so se kazale slike SNPJ. Dan je bil preveč za take priredbe in ljudje niso mogli vzdržati v dvorani. Po predvajanju treh filmov, smo prenehali, da so šli posetniki ven na sveži zrak.

Kako so se ljudem dopadle te slike? Oni, kateri so za SNPJ in se zanimajo za kulturo, so bili zadovoljni. Tisti, ki so usmerjeni po drugačnem kopitu, pa sami znate, da "kikajo". Kar bi jaz priporočal glavnemu odboru SNPJ, je to, naj čim prej nabavi nekaj zanimivih filmov iz stare domovine, kar bi bilo v veliko korist pri predvajanju takih programov, kajti dosti posetnikov je mislilo, da bodo videli na teh filmih kaj iz stare domovine. Na ta način bi se napravil lep uspeh tudi z agitacijskega stališča; tedaj bi se pokazal en film SNPJ in drugi iz stare domovine, ali kaj drugega privlačnega. Seveda, filmi kot jih ima SNPJ sedaj, so zanimivi zame in za ljudi enakega mišljenja, toda gledati se mora na splošno.

Kar se tiče udeležbe, je bila precej dobra, ako upoštevamo razmere. Posebno so se odlikovali iz Philadelphije; rekli so, da nas pridejo še obiskat. Iz Windsor Heights seveda nikoli ne zamude naših priredb. Celotno je daljnega Morgantowna, W. Va., je bila skupina mladih, in tudi Nagelova mama je prišla s sinom iz Midwayja, Pa. Skratka: bili so od vseh strani in odšli ta-

(Daj se 3. strani.)

Tedenski odmevi

Anton Garden

PO KATERI POTI?—IX

Stoprocentni Američani imajo navado, vsako radikalno idejo ali gibanje krstijo in padajo kot "iz tujine importirano" stvar. V je "tuje" in "neameriško", kar se ne zлага njihovim interesi in z obstoječim redom—kar je delavskega. Zakrknjenim torijem "tuje" in "neameriško" še celo konservativne unije. In nezavedna ameriška masa reagira besedo "foreign" kakor reagira bik na runcunjo. Vsakdo, ki pozna Ameriko, ve, da prilegiranim interesom ne služi nobena stvar izoborno pri širjenju bigotstva kakor politična rdeča cunja.

Naravno je, da je v obeh teh interesov socializem in socialistično gibanje "tuje" portirano in "neameriško". Nekoč so ga tako zvali inteligentnejši Američani smatrali kot takega. Danes je glede tega že precej drugače. Beseda "socializem" si je vsaj med inteligentnejše ljudi utrla pot in ni na splošno več tako osvržena kot je bila nekoč. Taboriti se mora še vedno proti velikemu ovir med katerimi je največja ta, da socializem—mnogi inteligentni smatrajo za nekaj lepega, da—"nepraktičnega". In v deželi, kjer ljudje na splošno nimajo nobene opredeljene življenske filozofije—kapitalisti jo imajo!—je to lika ovira.

V zgodovinskem pomenu besede je socialna misel res "importirana stvar"—kakor bila "importirana" iz Francije tudi ideja, ki zanetila ameriško revolucijo leta 1776. Jeli son in drugi intelektualci so pridno zajemali prevratnih idej francoskih "enciklopedistov" ki so pripravljali tla veliki francoski revoluciji. V Novo deželo je bila iz Evrope importirana marsikakšna druga stvar, predvsem pa kapitalizem, čeprav ga 100% Američani smatrajo kot nekaj popolnoma nativnega.

Socialistično idejo so v Ameriko prinesli predvsem nemški revolucionarni delavci, ki bežali pred reakcijo po revoluciji leta 1848. Usoda ameriške zgodovine je hotela, da so prav ti nemški delavci pionirji socialističnega gibanja v Ameriki. Sploh je bilo to gibanje skoraj do tega stoletja res "foreign", konzervativno skoraj izključno le med prišelje največ med nemškimi. Dokler se ni pokazalo Debs navzel socialističnih idej, Amerika sploh ni dosti ali pa nič vedela o socializmu in o socialističnem gibanju. Istovetila ga je z anarizmom.

Populariziral in zanesel ga je med ameriške delavstvo šele nesmrtni Debs, ki je neumorno oznanjeval novi človeški evangelij kakor ga znal le on. V gibanje je pritegnil tudi več število ameriških intelektualcev—brilijantni govorniki in pisatelji—in s Hillquitom, Bergerjem pridno gradili stranko socialne volucije na podlagi Marxovih naukov. In bolj je reakcija napadala to revolucionarno banje—revolucionarno v najboljšem pomenu besede—tem bolj je raslo in tem več slavlje je imel Debs.

Toda Debs bi bil imel veliko težjo pot, bi pred njim ne bili orali ledine in sejali redno zavest tujezemski socialisti, ki so hajali iz Evrope že nazveti Marxovih naukov v ameriškem radikalnem in delavskem gibanju so tujezemski delavci namreč skozil svojo igralo važno vlogo. Poleg širjenja socialističnih idej med svojimi rojaki so se živo zanimali tudi za ekonomske organizacije in pridno gradili unije in tudi zadruge. Že pred Debsovim hodom na pozornico so bili na primer nemški socialisti velik faktor v marsikateri uniji.

Tako vidimo, da so bile one unije, v kateri so bili tujezemski večji faktor, najbolj napredne in radikalne. To je zlasti veljalo za unije tiskarjev, pivovarniških delavcev, med rudarstvom, v stavbiški industriji, zlasti v oblačilni, kjer so bili židovski socialisti, delitelji in pionirji unionizma. Vseled njihove vpliva so bile te unije, zlasti krojaške, postale kot "socialistične unije" in se načelno rile proti gompersizmu.

Dokler ni Amerika stopila v vojno, si je socialistično gibanje utrla še široko pot v ameriške delavske in tudi farmerske stranke. Prodro je bilo celo na reakcionarni jug. Po ameriškim vstopom v vojno je bila na prvi socialistična stranka v Floridi druga največja stranka po številu glasov, močnejša kot republikanska. Še močnejše pa je bilo na prvi socialistično gibanje v Oklahomi, kjer je bilo tisoče pristašev tudi med farmerji. Ker lo militantno, pošteno in revolucionarno, je med delavstvom naglo utiralo pot po vseh deželi in je že izgledalo, da gibanje "socializem" niso bile prazne besede. Toda v našem času niso bile prazne besede. Toda v naša je vojna, ki je bila za ameriško in sploh vse mednarodno socialistično gibanje prava katastrofa.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 7. junija 1918)

Domače vesti. V Heleni, Mont., je bilo zatiranih več "Avstrijev", ki so govorili sovražno o ameriški armadi.

Delavske vesti. V Massachusettsu je bilo preko 35,000 tekstilnih delavcev.

Svetovna vojna. Sedem nemških podmornic se je pojavilo v ameriških vodah, kjer napadajo tovorne ladje. Američani poznali Nemce eno miljo nazaj pri Marni.

Sovjetska Rusija. V Washingtonu so poročali, da so sovjeti nameravajo preklicati pogodbo z Nemčijo.

Arthur Garfield Hays, direktor Unije za ameriške civilne svobodščine, govori na glavnem trgu v Jersey Cityju. Hays vodi boj proti županu Hagueju, ki zatira svobodo govora.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

NEURJE-PLAZOVI- ZELEZNIŠKA NESREČA

Ljubljana, 22. maja. — Nekaj dni v vsej Sloveniji je nekaj dni je deževje ohlajalo. Ponekod je prišlo do tako velikega naličja, da je voda presegla bregove in povzročila ogromno škodo po poljih in travnikih.

O hudem naličju večerjani dan poročajo s Stajerskega, zlasti s Štajerske in vasi pod njim. Nad Mariborjem se je utrgal oblak in padavinski so napravili veliko škodo. Tudi plazovi so se trgali po zaprtih cestah. Močan plaz se je vrnil tudi na koroško progo pri Brezno-Ribnici. Večerni oblaki vlad, ki vozi iz Maribora proti Prevaljam, se je na postaji Brezno-Ribnica srečal z vlakom, ki vozi proti Mariboru. Ko se vlak nadaljeval vožnjo proti Mariboru, je nenadoma zagledal plaz, ki se je utrgal z gora in zasul železniško progo na meter na visoko in več metrov dolžini. Lokomotiva se je zaradi močnega sunka prevrnila, s kolesa štrlela v zrak, to strojevodja je v priobčnostni takoj zavril lokomotivo in jo s prav zadnji trenutek ter tem preprečil hujšo nesrečo. Strojevodja Franc Oman je dojel nekaj prask, kurjač Franc pa je dobil od pare hude opekline po vsem telesu, tako da njegovo stanje nevarno. Od zdravnikov ni dobil nihče nobenih obvestil, prestali pa so mnogo truda. Iz Maribora je kmalu prišel poseben vlak, ki je sprejel potnike in jih spravil v Maribor. To se je zgodilo sinoči. V Mariboru se ves dan promet po kolovozni progi v redu izvaja, a s tem opozorjen, ker se niso očistili progi.

V Rušah so narasli hudourniki in potoki povzročili mnogo škodo ne le po poljih, ampak je da vdrila tudi v mnogo hiš in pravila hišam in pohištvo ogromno škodo. Zelo prizadeta je tudi lesna industrija, ker so zaradi vse žage poškodovane.

Danes se je nebo osušilo in malo proti večeru ter je prišlo, da dobimo spet lepo vreme.

25 letni splavar utonil — Po pomladnih rekah splavarji niso splavljali les proti jugu. Po Savinji, Dravi in Savi niso splavili drug za drugim. Savinjski splavarji so do Zidanega mosta manjši splave, ker je struga ozka in tirska, pri Zidanem mostu pa je po dva in dva splava v reki in polovica splavarjev se vrne domov v gornjo Savinjsko dolino, druga polovica pa se splave po Savi v Zagreba in Beograd, ako le ne spetoma ne prodajo.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

25 dni se je zgodila nekemu splavarju nesreča. Splavarji so spravili splave do Dubrave na Hrvaškem, kjer so splave privezali blizu reke, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko. Potegnil je čoln k reki, da bi se splav vrgel v reko.

ga morali izpustiti in sploh ni prišlo do razprave. Orožniki pa so poslej Lubanjska strogo nadzirali in ga nazadnje tudi zasledili. Dne 13. septembra je namreč zgorel gostilničarju Grašiču v Bohovi kup slame in blizu pogorišča so našli ljudje pismo, ki je bilo naslovljeno na Lubanjska. Bilo je očitno, da ga je moral zgrubiti Lubanjski, ki je bežal od požara, ki ga je bil zaneetil. Lubanjska so prijeli in je poizig takoj priznal. Prav tako pa je nato tudi priznal ostale požige lanskega leta, ki so povzročili sedmim posestnikom nad pol milijona škodo.

Pred nekaj dnevi je stal Lubanjski pred sodniki v Mariboru in sodni zdravnik so ugotovili, da gre pri Lubanjski za pirromana, ki uživa pri požiganju in opazovanju, kako ljudje begajo v strahu in brite gasiti in pri gledanju požarov. Ker je zaradi te bolezni nagnjenosti manj odgovoren za svoja dejanja, ga je sodišče obsodilo le na dve leti strogega zapor.

Pogreb pisatelja dr. Laha. — Pogreb pisatelja dr. Ivana Laha se je udeležilo izredno mnogo ljudi. Prišli so njegovi tovariši prijatelji književniki, uredniki revij in listov, njegovi sotrpini za časa vojne — nepregledna množica je bila pogrebecev. Zadnja noč in dan je ležalo Lahovo truplo v avli Narodnega doma. Tamkaj je pred pogrebom spregovoril dr. Lahu v slovo ravnanje mestne ženske gimnazije dr. Bajec, ki je počastil pokojnika ne le kot pisatelja in borca v času Avstrije, ampak tudi kot vzornega tovariša-profesorja. Za njim je govoril pisatelj Fran Govekar v imenu slovenskih pisateljev in orisal Lahovo pisateljsko delo. Potem je govoril še dr. Egon Starč kot predsednik Jugoslovansko-čehoslovanske lige ter označil Lahovo delo za spoznavanje česke kulture. Na pokopališču pri Sv. Križu pa se je ob odprtem grobu poslovil od njega še urednik Slovenskega Rasta Pustoslemšek, katerim sta skupaj preživljala preganjanje med vono v raznih taboriščih in zaporih. Kratko sta se spregovorila profesor Mirko Šubic v imenu najbližjih Lahovih prijateljev in maturantka z liceja Hočevarjeva, ki se je poslovila od svojega profesorja v imenu učenek.

Štrajk dijakov in profesorjev. — Beograjska policija je pred nekaj dnevi ponovno izvršila preiskavo v prostorih tehnike ter našla v omarah mnogo propagandnega komunističnega gradiva, ki je deloma prišlo iz tujine, deloma pa je bilo razmnoženo na tehniki. Našli so tudi razmnoževalni aparat. Uradno poročilo pravi, da je bila preiskava izvršena po vseh predpisih, to se pravi, da je bil o tem obveščen rektorat univerze. Po privatnih virih pa smo izvedeli, da je bila preiskava izvršena brez vednosti rektorata, zato je profesorski zbor skupaj z akademiki proglasil tridnevni štrajk. Tega seveda listi niso poročali.

STRELA ZANETILA VELIK POŽAR

Pogorelo je skladišče tovarne "Teksta" pri Mariboru

V nedeljo 22. maja zvečer je strela udarila v strelovod skladišča tovarne Teksta na Tezmem pri Mariboru. To je najbrže povzročilo kratki stik, ker je nekaj ur nato začelo skladišče goreti. Ker je skladišče bilo v ogroženi in ostrejši leseno ter je pihal močan veter, je skladišče zagorelo kakor baklja in bilo je očitno, da bo težko ogenj pogasiti. Na kraj požara so takoj prihiteli požarne brambe z brizgalnicami in začele gasiti ogenj. Toda tudi vode je bilo le malo na razpolo. Gasilci so ostali na kraju požara kakšnih pet ur in uspelo jim je, da so ogenj omejili le na skladišče. Bati se je namreč bilo, da bo ogenj zajel tudi tovarno samo, kar bi imelo za posledico milijonsko škodo. Toda tovarna je ostala od požara nedotaknjena.

Skladišče je pogorelo z vso zalogo in nekaj stroji do tal in je škodo za okrog 200.000 dinarjev.

Ni ga najel za umor. — Ko so 17. februarja letos našli v Thurinovem gozdu na Paki ubitega gozdarja Franca Grabnerja in so orožniki izsledili storilca v 19 letnem Jožetu Lazniku s Pake pri Vitanju, je zbudila veliko senzacijo novica, da ga je k temu umoru nagovoril šolski upravitelj Ivan Zagažen iz Rakovca pri Vitanju, star 54 let. Poročila so govorila, da je Zagažen imel nedovoljeno razmerje z Laznikom, ki da je kar stanoval pri njem.

Do zadnjega brutalnega napada policije je prišlo, ko so na 26. maja ob koncu šihke sbeke prišli metati opeko na pikete, da bi si utrlj pot iz tovarne. Imeli so morali dogovor s policijo, ki je bila pripravljena za masni napad na stavkarje in njih simpatičarje na piketni liniji.

Do splošnega tepeža je prišlo, ko so trije avti sbeke pridrveli iz tovarne, toda so se morali ustaviti pred kopico materiala za tlakovanje ceste. Pričeli so si s silo delati izhod, nakar je stopila v akcijo tudi policija, ki je pričela neusmiljeno udrihati po piketih in opazovalcih, katere je razganjala s količki in plinskimi bombami. Nad 50 je bilo ranjenih, več zelo resno. Toda tudi delavci niso držali križem rok in se pridno branili. Policija je udrihala tudi po ženskah in otrocih in razbila unijski zvočni trok.

Stavka se je pričela pred več tedni, ko je American Brass Co., podružnica mogočne Anaconda Copper Mining Co., raztrgala kolektivno pogodbo in reducirala plače 10%. Stavkarjem pridno pomagajo avtni delavci in druge unije CIO in ADF. Walter Beuther, militantni vodja avtnih delavcev, je ožigal policijskega komisarja Pickerta in župana Readinga, ker sta prostitutirala policijo na stopnjo stavkolomcev in naredila iz nje golo orodje antiunijskih podjetnikov. Detroito delavstvo se je do sedaj uspešno branilo pred redukcijami plač.

Igralci pomagajo časnikarjem

List izgublja naročnike in oglase

Hollywood, Cal. — (FP) — Filmski igralci podpirajo časnikarje v stavki pri listu Hollywood Citizen-News. Zbrali so že veliko vsoto denarja za stavkarje in njihove družine in obljubili, da jih bodo podpirali v boju, dokler ne zmagoajo. Zvezdniki in zvezdnice, člani organizacije filmskih igralcev, pomagajo stavkarjem pri piketiranju uradnih listov. Nedavno se je delegacija filmskih direktorjev, med temi Frank Capra, John Ford in Herbert Biberman, pridružila piketom.

List je izgubil veliko število naročnikov in oglašev, odkar traja stavka. Čez 20 večjih trgovskih firm je ustavilo oglaševanje, druge, ki se oglašajo, pa piketirajo članice Lige odjemalcev.

Stavka pri listu je bila oklica, ko je izdajatelj Harlan G. Palmer odpustil pet časnikarjev zaradi unijarskih aktivnosti. Časnikarji zahtevajo podpis pogodbe in ponovno uposloitev odlovljenih delavcev.

Francija poslala letalce na ozemlje ob španski meji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Mislila sta, da je letališče fašistična letalska baza. Oba sta nosila uniformo španjskih fašistov z znakom italijanskih fašistov. Letalca sta se morala spustiti na tla, ker sta izčrpala zalogo goriva.

Hendaye, Francija, 6. jun. — Fašistični letalci in topništvo so večer bombardirali lokalistične pozicije pri Lucena del Cid v vzhodni Španiji, kjer se odpira pot proti Castellon de la Plani in Sredozemskemu morju, toda vladne čete so obdržale svoje postojanke in ustavile prodor fašistov. Lucena del Cid je središče bogatega polja železne in svinčne rude. Nahaja se v provinci Castellon, 46 milj. južnozhodno od Teruela.

Clani unije obtoženi raketirstva

New York. — Več članov krajevne organizacije mednarodne unije voznikov je bilo obtoženih po federalni velerporoti kršenja zakona proti raketirstvu, ki je bil sprejet v kongresu pred tremi leti. Obtožnica jim očita, da so izsiljevali denar od zunanjih trgovcev, ki so pošiljali blago v New York. Med obtoženci sta tudi William Devery, predsednik krajevnice unije, in Thomas L. Hickely, tajnik-blagajnik.

Železničarji podpirajo guvernerja Benaona

St. Paul, Minn. — Organizirani železničarji so zagotovili guvernerja Benaona, da ga bodo podpirali v volilni kampanji, da bo ponovno izvoljen v ta urad. Izvolili so poseben odbor, ki bo vodil kampanjo v prilog Benaonu. Druge delavske in farmerske organizacije so mu tudi obljubile podporo in napovedujejo, da bo Benson ponovno izvoljen za guvernerja z veliko večino.

Delavska tajnica odpotovala v Ženevo

New York. — Frances Perkins je odpotovala v Ženevo, kjer se bo udeležila konference Mednarodne delavske organizacije. V razgovoru s reporterji je izjavila, da reliefni program in brezposelnostno zavarovanje sta ublažila učinke sedanje depresije.

HUMOR

Nakupovanje

"Ali mi dovolite, gospod šef, danes popoldne prosto?"

"Zakaj?"

"Moja žena bi rada šla v mesto nakupovat in želi, da bi šel z njo."

"Danes vam žal ne morem dati prostja."

"Najlepša hvala, gospod šef, najlepša hvala!"

Upravičena jeza

"Veste kaj," sopiha užaljeno Čebulčeva, "nič nimam proti temu, vaš Marjan prepušča našega Tončka šolske naloge, a da mojega sina potlej namlati, če naloge ni bila pravilna, to ja pa že nekoliko preveč."

Kavalir

"Ali poznate mojo ženo?"

"Dostoj me še ni doletela ta sreča."

"Sreča? Potem je pa res ne poznate."

Med prijateljskimi

"Samo Alfreda hočem dobiti za moža in nikogar drugega. Ali mislite, da bom to dosegla?"

"Poslednje že."

Stavkolomstvo detroitse policije

Unije zagrozele s protestno stavko

Detroit. — (FP) — Detroitse policija je praznovala obletnico napada Fordovih pobožnikov na organizatorje avtne unije pred njegovo tovarno v River Rouge z brutalnim napadom na pikete pred tovarno American Brass Co. V spopadu je bilo težko ranjenih okrog dva tucata policajev, prav toliko piketov, tucat gledalcev in neznano število sbebov.

Stavkolomstvo in brutalnost detroitse policije sta tako notorična, da je posebni strateški odbor unij CIO zagrozil z oklicom 24-urnega splošnega "praznika" — protestne stavke — ako mestni svet ne pristriže peroti notoričnemu policijskemu komisarju Pickertu, ki smatra, da je glavna naloga policije sodelovanje s podjetniki pri njih prizadevanjih, da bi reducirali plače. V načrtu splošne protestne stavke so tudi masne demonstracije pred mestno hišo.

Do zadnjega brutalnega napada policije je prišlo, ko so na 26. maja ob koncu šihke sbeke prišli metati opeko na pikete, da bi si utrlj pot iz tovarne. Imeli so morali dogovor s policijo, ki je bila pripravljena za masni napad na stavkarje in njih simpatičarje na piketni liniji.

Do splošnega tepeža je prišlo, ko so trije avti sbeke pridrveli iz tovarne, toda so se morali ustaviti pred kopico materiala za tlakovanje ceste. Pričeli so si s silo delati izhod, nakar je stopila v akcijo tudi policija, ki je pričela neusmiljeno udrihati po piketih in opazovalcih, katere je razganjala s količki in plinskimi bombami. Nad 50 je bilo ranjenih, več zelo resno. Toda tudi delavci niso držali križem rok in se pridno branili. Policija je udrihala tudi po ženskah in otrocih in razbila unijski zvočni trok.

Stavka se je pričela pred več tedni, ko je American Brass Co., podružnica mogočne Anaconda Copper Mining Co., raztrgala kolektivno pogodbo in reducirala plače 10%. Stavkarjem pridno pomagajo avtni delavci in druge unije CIO in ADF. Walter Beuther, militantni vodja avtnih delavcev, je ožigal policijskega komisarja Pickerta in župana Readinga, ker sta prostitutirala policijo na stopnjo stavkolomcev in naredila iz nje golo orodje antiunijskih podjetnikov. Detroito delavstvo se je do sedaj uspešno branilo pred redukcijami plač.

Igralci pomagajo časnikarjem

List izgublja naročnike in oglase

Hollywood, Cal. — (FP) — Filmski igralci podpirajo časnikarje v stavki pri listu Hollywood Citizen-News. Zbrali so že veliko vsoto denarja za stavkarje in njihove družine in obljubili, da jih bodo podpirali v boju, dokler ne zmagoajo. Zvezdniki in zvezdnice, člani organizacije filmskih igralcev, pomagajo stavkarjem pri piketiranju uradnih listov. Nedavno se je delegacija filmskih direktorjev, med temi Frank Capra, John Ford in Herbert Biberman, pridružila piketom.

List je izgubil veliko število naročnikov in oglašev, odkar traja stavka. Čez 20 večjih trgovskih firm je ustavilo oglaševanje, druge, ki se oglašajo, pa piketirajo članice Lige odjemalcev.

Stavka pri listu je bila oklica, ko je izdajatelj Harlan G. Palmer odpustil pet časnikarjev zaradi unijarskih aktivnosti. Časnikarji zahtevajo podpis pogodbe in ponovno uposloitev odlovljenih delavcev.

Francija poslala letalce na ozemlje ob španski meji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Mislila sta, da je letališče fašistična letalska baza. Oba sta nosila uniformo španjskih fašistov z znakom italijanskih fašistov. Letalca sta se morala spustiti na tla, ker sta izčrpala zalogo goriva.

Hendaye, Francija, 6. jun. — Fašistični letalci in topništvo so večer bombardirali lokalistične pozicije pri Lucena del Cid v vzhodni Španiji, kjer se odpira pot proti Castellon de la Plani in Sredozemskemu morju, toda vladne čete so obdržale svoje postojanke in ustavile prodor fašistov. Lucena del Cid je središče bogatega polja železne in svinčne rude. Nahaja se v provinci Castellon, 46 milj. južnozhodno od Teruela.

Clani unije obtoženi raketirstva

New York. — Več članov krajevne organizacije mednarodne unije voznikov je bilo obtoženih po federalni velerporoti kršenja zakona proti raketirstvu, ki je bil sprejet v kongresu pred tremi leti. Obtožnica jim očita, da so izsiljevali denar od zunanjih trgovcev, ki so pošiljali blago v New York. Med obtoženci sta tudi William Devery, predsednik krajevnice unije, in Thomas L. Hickely, tajnik-blagajnik.

Železničarji podpirajo guvernerja Benaona

St. Paul, Minn. — Organizirani železničarji so zagotovili guvernerja Benaona, da ga bodo podpirali v volilni kampanji, da bo ponovno izvoljen v ta urad. Izvolili so poseben odbor, ki bo vodil kampanjo v prilog Benaonu. Druge delavske in farmerske organizacije so mu tudi obljubile podporo in napovedujejo, da bo Benson ponovno izvoljen za guvernerja z veliko večino.

Delavska tajnica odpotovala v Ženevo

New York. — Frances Perkins je odpotovala v Ženevo, kjer se bo udeležila konference Mednarodne delavske organizacije. V razgovoru s reporterji je izjavila, da reliefni program in brezposelnostno zavarovanje sta ublažila učinke sedanje depresije.

HUMOR

Nakupovanje

"Ali mi dovolite, gospod šef, danes popoldne prosto?"

cija filmskih direktorjev, med temi Frank Capra, John Ford in Herbert Biberman, pridružila piketom.

List je izgubil veliko število naročnikov in oglašev, odkar traja stavka. Čez 20 večjih trgovskih firm je ustavilo oglaševanje, druge, ki se oglašajo, pa piketirajo članice Lige odjemalcev.

Stavka pri listu je bila oklica, ko je izdajatelj Harlan G. Palmer odpustil pet časnikarjev zaradi unijarskih aktivnosti. Časnikarji zahtevajo podpis pogodbe in ponovno uposloitev odlovljenih delavcev.

Francija poslala letalce na ozemlje ob španski meji

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Mislila sta, da je letališče fašistična letalska baza. Oba sta nosila uniformo španjskih fašistov z znakom italijanskih fašistov. Letalca sta se morala spustiti na tla, ker sta izčrpala zalogo goriva.

Hendaye, Francija, 6. jun. — Fašistični letalci in topništvo so večer bombardirali lokalistične pozicije pri Lucena del Cid v vzhodni Španiji, kjer se odpira pot proti Castellon de la Plani in Sredozemskemu morju, toda vladne čete so obdržale svoje postojanke in ustavile prodor fašistov. Lucena del Cid je središče bogatega polja železne in svinčne rude. Nahaja se v provinci Castellon, 46 milj. južnozhodno od Teruela.

Clani unije obtoženi raketirstva

New York. — Več članov krajevne organizacije mednarodne unije voznikov je bilo obtoženih po federalni velerporoti kršenja zakona proti raketirstvu, ki je bil sprejet v kongresu pred tremi leti. Obtožnica jim očita, da so izsiljevali denar od zunanjih trgovcev, ki so pošiljali blago v New York. Med obtoženci sta tudi William Devery, predsednik krajevnice unije, in Thomas L. Hickely, tajnik-blagajnik.

Železničarji podpirajo guvernerja Benaona

St. Paul, Minn. — Organizirani železničarji so zagotovili guvernerja Benaona, da ga bodo podpirali v volilni kampanji, da bo ponovno izvoljen v ta urad. Izvolili so poseben odbor, ki bo vodil kampanjo v prilog Benaonu. Druge delavske in farmerske organizacije so mu tudi obljubile podporo in napovedujejo, da bo Benson ponovno izvoljen za guvernerja z veliko večino.

Delavska tajnica odpotovala v Ženevo

New York. — Frances Perkins je odpotovala v Ženevo, kjer se bo udeležila konference Mednarodne delavske organizacije. V razgovoru s reporterji je izjavila, da reliefni program in brezposelnostno zavarovanje sta ublažila učinke sedanje depresije.

HUMOR

Nakupovanje

"Ali mi dovolite, gospod šef, danes popoldne prosto?"

"Zakaj?"

"Moja žena bi rada šla v mesto nakupovat in želi, da bi šel z njo."

"Danes vam žal ne morem dati prostja."

P. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s pripovedjo — Poslovni Vladimir Lesch

Ko je po vrsti omenil vse, kar je bilo iz sodne preiskave znanega o imovinskih sporih in osebnih vprašanjih med očetom in sinom, ter še enkrat prišel do zaključka, da ni po znanih podatkih niti najmanjše možnosti, da bi v tem vprašanju zastran zapuščinskega deleža določili, kdo je koga oškodoval in kdo je, ki se je pri kom preveč zadolžil, je Ipolit Kirilovič gledal na te tri tisoč rubljev, ki si jih je bil Mitja vtpepel v glavo, opozoril na mnenje zdravniških izvedencev.

VII

Zgodovinski pregled

"Zdravniški izvedenci so nam izkušali dokazati, da obtoženec ni pri pameti in da je monoman. Jaz pa trdim, da je povsem pri pameti, a da je prav to najhujše izmed vseh: če ne bi imel svoje pameti, bi bil morda veliko pametnejši. Kar se pa tiče tega, da je monoman, bi jaz na to še pristal, a le v eni sami točki — prav v tisti, na katero so opozarjali tudi zdravniški izvedenci, to je v obtožbenem pogledu na te tri tisoč, o katerih trdi, da mu jih je oče utrgal.

"Ne glede na to pa je nemara moči najti neorazumno bližji vidik; da si razložimo obtožbeno neprestano razburjanje zastran tega denarja, nego bi bilo njegovo nagnjenje k blaznosti. S svoje strani se docela strinjam s mnenjem mladega zdravnika, ki je našel, da je obtoženecva umstvena sposobnost popolna in normalna in da je bil samo razdražen in ogorčen. Prav za to pa gre: predmet obtožbenice neprestano in besne ogorčenosti niso bili ti trije tisočaki, ne vsota sama po sebi, ampak tu je bil poseben vzrok, ki je vzbujal njegov gnev. Ta vzrok je bilo ljubosumje!"

Tu je Ipolit Kirilovič široko razvil vso sliko obtožbenice usodne strasti do Grušenjke. Prišel je s tistim trenutkom, ko se je bil obtoženec napotil k "tej mladi osebi", da jo "pretepe" — "izraža se s njegovimi lastnimi besedami," je pojasnil Ipolit Kirilovič — in je, namestu da bi jo bil pretepel, obležal pred njenimi nogami — tu je obtoženec oče; to je čudno in usodno strnjenje naključij, zakaj srce obeh sta se vneli iznenada, ob istem času, čeprav sta oba že preje poznala in srečavala to osebo. In ti dve srca sta se obe vneli v najbolj neudržni, karamazovski strasti. Glede na to imamo njeno lastno priznanje: "Iz obeh sem se norčevala," pravi ona. Da, njej se je mahoma zahotelo, da bi se ponorčevala iz obeh; preje se ji ni hotelo, takrat pa ji je mahoma prišla ta namera na um — in končalo se je s tem, da sta obadva premagana obležala pred njo. Starec, ki se je klanjal denarju kakor Bogu, je takoj pripravil tri tisoč rubljev samo zato, da bi ona poselila njegov etan, toda kmalu se je stvar tako razvila, da bi si bil štel v srečo, če bi bil smel položiti k njenim nogam tudi svoje ime in imetje, samo da bi bila pristala na to, da mu postane zakonita soproga. O tem imamo trdne svedoče. Kar se pa tiče obtožbenice, je njegova tragedija očividna, ona leži pred nami. A tako je bila "igra" mlade osebe. Nesrečnemu mlademu človeku ni dajala zapeljivka niti upanja, zakaj upanje, pravo upanje je do bil šel v najzadnjem trenutku, ko je klečal pred svojo mučiteljico in razprostiral proti njej roke, že oskrajane s krvjo svojega očeta in sopernika: prav v tem položaju so ga prijeli. "Mene, tudi mene pošljite z njim v katorgo, jaz sem ga pripravila do tega, jaz sem največ kriva!" je v iskrenem kesanju vzklikala ta ženska, ko so ga aretirali. Nadarjeni mladi mož, ki se je lotil, da opiše vso to stvar — isti gospod Rakitin, ki sem ga že nekajkrat omenil — je v nekaterih jedrnatih in značilnih stavkih očrtal značaj te junakinje: "Zgodnje razočaranje, zgodnja prevara in padec, iznevara ženina-zapeljivca, ki jo je bil zapustil, nato siromaštvo, prekletstvo poštenih svojcev in naposled pokroviteljstvo bogatega starca, ki ga sama še dandanašnji smatra za svojega dobrotnika. V mlademu arcu, ki je hranilo v sebi morda veliko dobrega, se je še skrivala gnev izza preane mladosti. Tako se je razvil računajoč značaj, ki je kopičil kapital. Razvila se je porogljivost in maščevalnost do družbe." Po tej sliki je razumljivo, da se je bila zmožna norčevati iz obeh edino zaradi igre, zaradi svoje hudobne igre. In evo, v tem mesecu brezupne ljubezni, nprastvenih padcev, iznevara nevesti, prisvojitev tujega denarja, zaupanega njegovi časti, pride obtoženec razen tega do brezumnja, do besnosti — in to iz ljubosumja na koga? — na

svojega lastnega očeta! In kar je glavno, brezumni starec mami in zapeljuje predmet njegove strasti prav s tistimi tremi tisoči, ki jih smatra sin za svoj prirojeni delež po materi in jih očita očetu. Da, priznam, to je bilo težko prenesti! Iz tega se je utegnila roditi celo manija. Šlo ni za denar, ampak za to, da so prav s tem denarjem tako odurno in cinčno razbijali njegovo srečo!"

Nato je Ipolit Kirilovič prešel k temu, kako se je polagoma razvijala v obtožbeni misli na očetom, in jo je ugotovil v dejstvih.

"Izprva samo kričimo po krčmah — ves ta mesec kričimo. O, mi radi živimo med ljudmi in takoj razodevamo tem ljudem in — ne vem zakaj — takoj, pri tisti priči zahtevamo, da bi se nam ti ljudje neutegoma odzivali s popolno simpatijo, vglabljali se v vse naše skrbi in težave, pritrjevali nam in prestali napotovati naši naturi. Če ne, se razjezimo in razdenemo vso krčmo. (Na vrsto je prišla zgodba o štabnem kapitanu Snjegirjevu.) Tisti, ki so videli in slišali obtoženca v tem mesecu dni, so naposled čutili, da to morda že niso več samo kriki in grožnje očetu, ampak da se utegnejo ob tolikšni besnosti grožnje izpremeniti v dejanje. (Tu je državni pravnik opisal rodbinski sestanek v samostanu, razgovore z Aljošo in odurni prizor nasilja v očetovi hiši, ki je obtoženec po obedu vdrl v njegovo sobo). Ne mislim vam vsiljevati trditve," je nadaljeval Ipolit Kirilovič, "da bi bil obtoženec že pred tem prizorom premišljeno in svestnim namenom sklenil končati svoj spor z očetom s tem, da ga umori. Vendar pa je ta misel že nekajkrat stala pred njim in on se je premišljeno vglabljal vanjo — o tem imamo izpovedbe, priče in njegovo lastno priznanje. Priznam, gospoda porotniki," je dejal Ipolit Kirilovič, "vse do današnjega dne sem okleval, ali naj prisodim obtožencu polni in svestno premišljeni namen, da izvrši zločin, ki mu je sili na um. Trdno sem bil prepričan, da je njegova duša že mnogokrat zamišljala in v budočnosti gledala usodni trenutek — a da ga je samo gledala in si ga predstavljala samo kot možnost, da pa še ni določala roka za izvršitev niti raznih okolištin. Toda omahoval sem samo do danes, do tega usodnega dokumenta, ki ga je danes predložila sodišču gospodična Verhovceva.

Sam ste slišali, gospoda, njen vzklik: "To je načrt, to je program umora!" — tako je označila nesrečno "pijano" pismo nesrečnega obtoženca. In res, to pismo kaže vse znake programa in premišljenega namena. Napisano je dva dni pred zločinom — in tako nam je zdaj zanesljivo znano, da je obtoženec dva dni pred izvršitvijo svojega strašnega naklepa s prisego napovedal, da bo, če jutri ne dobi denarja, umoril očeta, zato, da mu vzame izpod blazine denar v ovoj z rdečim trakom, samo da Ivan odpotuje. Po tem takim je bilo že vse premišljeno, vse okoliščine so bile pretehtane — in kaj še: vse se je potlej izpolnilo, kakor je bilo zapisano!

Namen in premišljenost sta nedvomna, sklenjeno je bilo, da se zločin izvrši z namenom roba, to je naravnost povedano, to je napisano in podpisano. Obtoženec svojega podpisa ne zatajuje. Morda mi kdo poreče: to je pisal pijan. A to ne zmanjšuje ničesar in je še tem bolj važno: v pijanosti je napisal, kar je bil trezen zamislil. Da ni tega trezen zasnoval, ne bi bil pijan napisal. Morda mi poreče: zakaj pa je kričal o svoji nameri po krčmah? Kdor se premišljeno odloči za tako dejanje, ta molči in skriva svoj naklep v sebi.

Res je, toda kričal je takrat, ko še ni bilo načrtov in premišljenega namena, ampak ko je obstojala še želja in je še dozorevalo stremenje. Pozneje kriči o tem že dosti manj. Tisti večer, ko se je napil v gostilni pri "Prestolnici" in napisal to pismo, je bil proti svoji navadi molčečen in ni igral na biljard; ob strani je sedel, z nikomir ni govoril, samo nekega tukajšnjega trgovskega pomočnika je pregledal z njegovega mesta, a to že kar nezavedoma, ker je bil tako navajen prepričev, da mu brez njih vobče ni bilo obstanka, kakor hitro je stopil v kako gostilno. Res je, da se je morala obnem s končno odločitvijo naseliti v obtožbeni glavi skrb, ali ni svojega namena že preveč naprej razkričal po mestu in ali to ne utegne veliko pripomoči k temu, da mu dokažejo dejanja in ga obtožijo, kadar izvrši svoj naklep. A kaj je hotel, razglasitev je bila izvršeno dejstvo, ki ga ni bilo več moči popraviti, in naposled, če mi je kriva pot doslej pomagala, mi bo pomagala tudi zdaj. V svojo zvezo smo zaupali, gospoda!

(Dalje prihodnjik.)

prehudega!" Potem je začel civiljenje, kakor da po dolgem času kdo odpira staro omaro, in že se je prikazala čevljarjeva drobna, sključena postava, z zavitek v žilnati roki. "Pa ne ovadite, kje si dobil!" je rekel tiho. Toda njegove zelenkaste oči so govorile: Oba sta najmanj enako kriva! Krčmar je naglo spravil zavitek, ker so se bila odprla vrata: vajenec se je vrnil iz drvarnice in rekel proti čevljarju:

"Drugi teden pridem pomeřit!"

"Dobro, dobro," je odvrnil čevljar malomarno in se zaradi lepšega dotaknil zmaščene kape. Vegič se je vračal. Ko je bil zunaj mesteca, je za jagnedi zahajalo sonce. Zmrzilo ga je. Nekaj pa tudi zato, ker si je v duhu predstavljaval, kako bodo cigani čez nekaj dni odkopali zastrupljenega prašica in se začeli z njim mastiti.

Ker je bil vdovec, mu doma ni bilo treba dajati računa o svoji poti. Le preoblekel se je, vzel v kuhinji oster nož, smuknil čez dvorišče, na katero je bil legel mrak, in se ustavil ob poginulem prašiču za svinjakom. Bežen pogled naokrog, nato zarezal v žezlo hrbta, še nekaj zarez in že je nazad vanje rumenega prahu. Bilo je opravljeno. Zalučal je prazni zavitek v gnoj in se zravnal.

Megla je že zagrinjala vso vas, ko je ciganka zapuščala taborišče. Malone vsako jutro si je ogledala prostor za vasjo, obdan z jelšjem in smrečjem. Zavirnila je veselja, ko je zagledala premalo zakopano svinjo, in hitela sporočiti novico ciganom. Ti so nato docela zakopali svinjo, da bi ji zemlja odvzela strupe.

Čez tri dni je nenavadno oživilo cigansko taborišče. Temnopoliti možje so odkopali zdaj že rumeno mrhovino in jo zanesli v potoku, da je tekla voda čeznjo. In začela se je borba za najlepše kose, ki so jih nato cigani na vejah ocvrli, ostalo pa pustili, da bi se prekado. Kakor razcfrana rdeča bandera so še nekaj dni potem viseli ti kosi na vejah okrog pogaslih ognjev.

Komaj da se je kdo zmenil za ciganko, ki se je sredi pojedine zgrudila. Sele ko je vsakdo sam začudil bolečine v želodcu, je prenehal jesti in se opotekal proti šotoru, kjer je jela stare ciganka deliti zdravilna zelišča. Potem so nekateri, ki jim ni bilo tako hudob, pomagali v krčli se zvijajoči mladi ciganki. Ko je ležala na travi in grebla s prsti v zemljo, dokler ni v groznih mukah posinela in otrpnila, se je polotil pisane ciganske družine tak strah, da je nehce celo stekel po zdravniku.

Kmalu se je pripeljal zdravnik in se na vse pretege čemeril: "Zopet ste kakoga vraga odkopali!" Nateplo se je tudi dosti vaše dece, ki se je pomešala med cigane, taječe, da bi bilo njih bruhanje v zvezi z odkopanim mesom, kajti potem bi bili povrh vsega še kaznovani. Ker je v bližnjem mestecu k sreči tudi bolnišnica, so spravili cigane vanjo in jim izprali želodce. Vse razen ciganke, so zdravniki rešili.

Zdravnikom seveda ni bilo težko ugotoviti zastrupljenja. Bile so preiskave, a ker so cigani tajili — kakor zna to samo cigan — da bi bili odkopali mrhovino, in jim tega niso mogli dokazati, jim ni bilo treba v zapor. Ko so se tudi časniki, ki so prinašali o tem dolga poročila, pomirili, je zadeva po malem zadremala. V veliko zadovoljstvo ciganov in krčmarja Vegiča.

Vse bi bilo po krčmarjevem mnenju dobro, če bi se bil zastrupil cigan, ki je imel na vesti njegovega lepo rejenga prašiča, ne pa nesrečna ciganka. Tako se mu je pa včas v noči očitajoče prikazoval nje temni obraz in ga preganjal, dokler se ni šele v svetlobi dneva nekoliko pomiril.

"Zdaj ji itak ni več mogoče pomagati," je truden zamrmral, če se mu je kljubovalno zdramil spomin. Toda, saj je imel pijačo pri roki: v njej je ob takih prilikah najhitreje našel pozabo. Zavest krivde pa ga nikoli ni zapustila. Kakor grob je molčal d svojim grehu. Dobro je vedel, da so zdaj na vrsti cigani... "Požgali bi mi hišo, me ubili!" je vztrepetal ob misli na njih osveto. Pa tudi sodnije se je bal. Zato niti svoji ženi — saj dolgo n' vzdržal sam — tega ni zaupal. Čevljar, ki je skrajna na račun rumenega prahu redno zahajal sem pit, pa je v Vegičevo srečo kmalu umrl in tako se mu ni bilo več bati priče. Z leti je popolnoma pozabil na svoj greh.

Ko mu je pešal spomin in se brž ni mogel spomniti pripovedke, za katero so ga vnuki prosili, je po malem, s šibkim glasom začel:

"Nekoč je živel krčmar, ki je z rumenim prahom zastrupil ciganko..."

Tedaj še sam ni več verjel, da je bil to on. Sele ko se mu je bližala poslednja ura, si je vpričo kaplana olajšal vest, v kateri je bil čas že malone docela zabrisal sledove krivde.

Lovska latinščina

Neki strasten lovec pripoveduje v družbi svoje zanimive lovske doživljaje: "Vsi napeto in pobožno poslušajo."

"Najčudovitejša sem pa doživel tedaj, ko sem v Kanadi lovil divje rase. Bil je strašno mrzel dan. Prišel sem do nekega velikega jezera; na njem so plavale jate divjih rac, ubožice so imele vse noge premrzle v ledeno skorjo..."

"Ah, kaj ste pa tedaj vi storili?" je zaklicalo nestrpno več radovednežev.

"Ustrelil sem, rase so vse hkrati vzletele in — odnesle jezero s seboj."

Še huje

Gospod Korenček jo je naglo ubiral čez cesto in je ravnatelja Čebulčka prijel pod pazduho.

"Dragi prijatelj," je začel gospod Korenček, "nič ni hujskega, kakor če moraš kakšnega prijatelja prositi za majkeno posojilo."

"Pač!" je pribil Čebulček.

"No, kaj na primer?"

"Če moraš posojilo odbiti."

Ali smo zreli za politiko ali ne?

Kadar je naša politična zahteva po svobodi in demokraciji v krizi, takrat moramo skrbeti za to, da zberemo vse sile in izvojnemo upravičene zahteve. Te sile zbiramo že leta in leta, toda sproti podira to naše delo nesloga, sebična "politika" brez konkretnega načrta, kako naj se uveljavijo pravice naroda, to je politična in socialna svoboda.

Prav lahko je odrekli narodu te pravice, če narod ni složen, ker njegovi predstavniki nimajo načrta ali programa, s katerim bi uveljavljali obe temeljni zahtevi vsakega zdravega državnega organizma. V tem šepa opozicija. Opozicija se ne more zediniti glede temeljnih načel državne edince. Zato ni napredka, zato tako malo veselih vesti o napredku konsolidacije ideologije, ki je predpogoč vsakemu političnemu problemu, ki ima namen koristiti splošnosti.

Vidimo pa nasprotno. Na eni strani ni zdrave enotne ideologije, na drugi strani pa po vseh mogočih metodah skušajo nedemokratski ljudje omalovaževati opozicijo, ji podkati slabosti, brez katerih sicer ni, da bi s tem vsilili in pospeševali duhovni razkroj v opozicijskih vrstah.

Oboje je zlo. Prímanjkovanje pravega načrta in razkrojavalno intrigiranje, ki ga izvajajo dosledno vsi nedemokratski elementi.

Problem sporazuma je za nas življenjsko vprašanje v sedanjosti.

Razumljivo

"Zakaj ste vendar razdrli jo zaroko v Milko?"

"Ker je njena papiga obvesu zmerom vrečala: 'Pavel stani še malo!'"

"Saj je bila vajina zaroka dar javna, potlej to menda ni lo nič hudega."

"Tisto ne — samo meni Polde ime."

POSLUŠAJTE

PALANDECH'S TRAVEL BUREAU

Folklore Radio Program

Every Sunday from 1 to 2 P. Station WWAE — 1280 kilocycles

Agitirajte za Prosveto!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Pe sklepa 16. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enake, na člani ali nečlane \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči da je list predrag za člani S.N.P.J. List Prosveta je vada lastna in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člani lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Cirore in Chicago je...
1 tednik in..... 4.99	1 tednik in..... 4.99
2 tednika in..... 8.99	2 tednika in..... 8.99
3 tednika in..... 12.99	3 tednika in..... 12.99
4 tednika in..... 16.99	4 tednika in..... 16.99
5 tednikov in..... 20.99	5 tednikov in..... 20.99

Za Evrope je..... \$9.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali New Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vada lastna.

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri tak članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahvalil sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotične družine, ki je tako skop naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nannaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 3657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družita M.....

Nazov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slededih članov moje družine:

2).....Čl. družita M.....

3).....Čl. družita M.....

4).....Čl. družita M.....

5).....Čl. družita M.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in ahode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na nazlov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojava

Rumeni prah

Milan Kajž

Krčmar Vegič se je okrenil od svinjaka in zamrmral: "Ti prekleto cigani!" S pobešeno glavo je odšel čez dvorišče, obstal za trenutek v gostinski sobi, si natočil tri decil starega in ga malone v duški izpil. Potem je sedel za okroglo mizo in naslonil težko glavo ob drgetajoči roki. Zdaj pa zdaj so se mu prsti skrcili v pesti, ki bi se sprožile, če bi se nenadno prikopala med vrati temna ciganova glava. Krčmar je

bil prepričan, da prašiču nihče drug ni pomešal med sečko igle, nego cigan, katerega je zadnjič, ko je na semanj dan na dvorišču ves predpoldan tehtal teleta in prašiče, nestrpen zapodil. Izpraznil je kozarec, ga nekaj časa obračal med prsti, ga nato trdo, zmogoslavno postavil na mizo in vzkliknil: "Hej, bratci, zdaj pa ste vi na vrsti!"

Popoldne se je napotil k čevljarju v bližnje mestece. O tem čevljarju so govorili vaščani marsikaj skrivnostnega, šenice pa so se celo križale pred njim. Ko je stopil Vegič v nizko, temno delavnico, je najprej proti

pal z očmi vsak kot. Potlej je pomignil vajencu, sklonjenim nad čevlji. Prebrisani čevljar rdečega, zapitega obraza je takoj razumel namig, se dvignil s tri-nožnika, odločil šilo in poslal vajenca po drva, dasi jih je bilo med krevljastimi nogami starega štedilnika naloženih dovolj.

"Ali imaš še kaj rumenega prahu?" je nedolžno vprašal krčmar.

Čevljar ga je nezaupno pogledal, ko je pa Vegič omenil: "Kadar boš želen, se kar oglasi pri meni!" so se mu zasvetile oči. Urno je izginil za vegastimi vrati. Vegič je še zaklical: "Pa ne

Haile Selassije, bivši cesar Abesinije.